

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Розвиток і виховання дітей раннього віку

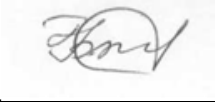
підготовки бакалавра

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «**Розвиток і виховання дітей раннього віку**» підготовки бакалавра

Розробник: Мартинюк Тетяна Анатоліївна, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, доктор педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: _____ (Брушневська І.М.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Завідувач кафедри: _____ (Кузава І.Б.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	<u>Галузь знань</u> <u>А Освіта</u> <u>Спеціальність</u> <u>А6 Спеціальна освіта</u> <u>(А6.02 Корекційна психопедагогіка)</u> <u>Освітньо-професійна програма</u> <u>Корекційна психопедагогіка та логопедія</u> <u>Освітній рівень: перший</u> <u>(бакалаврський)</u>	<u>Вибірковий</u>
Кількість годин/кредитів <u>150/5</u>		Рік навчання 2
ІНДЗ: немає		Семестр 3-ій
		Лекції <u>10</u> год. Практичні <u>20</u> год.
	Самостійна робота <u>110</u> год.	
	Консультації <u>10</u> год.	
	Форма контролю: <u>залік</u>	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладачів

ППП Мартинюк Тетяна Анатоліївна

Науковий ступінь доктор педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: 0663560436, Martynyuk.Tetyana@vnu.edu.ua

Дні занять <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

1. Силабус вибіркового освітнього компонента (далі – ВОК) «**Розвиток і виховання дітей раннього віку**» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Силабус ВОК є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти, укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

3. Мета і завдання освітнього компонента

Метою вивчення освітнього компоненту «Розвиток і виховання дітей раннього віку» є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про специфіку раннього дитинства як базового етапу становлення особистості; набуття системних знань про закономірності фізичного, психічного, емоційного та інтелектуального розвитку дітей раннього віку; опанування сучасних підходів, принципів, методів, засобів і форм педагогічної діяльності, спрямованих на гармонійний розвиток і виховання дитини.

Завдання:

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Розвиток і виховання дітей раннього віку» є формування у здобувачів освіти цілісного розуміння закономірностей розвитку та виховання дітей раннього віку, оволодіння сучасними науковими підходами,

принципами й методами педагогічної діяльності. Важливо забезпечити здатність майбутніх фахівців аналізувати вікові та індивідуальні особливості дітей, визначати їхні освітні потреби й потенційні можливості, організовувати освітній процес відповідно до цих особливостей. Особливу увагу приділено вмінню проводити педагогічне спостереження, здійснювати діагностику розвитку та своєчасно розпізнавати «червоні прапорці» — ранні прояви можливих ризиків чи відхилень у розвитку, що потребують відповідного реагування, підтримки та взаємодії з батьками і фахівцями міждисциплінарної команди для забезпечення гармонійного розвитку дитини.

Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): навички комунікації; здатність брати на себе відповідальність; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; розуміння важливості дедлайнів; здатність логічно і системно мислити; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та інше.

Методи навчання: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольної-оцінювальної; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

4. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та психолого-педагогічні основи розвитку дитини раннього віку						
Тема 1. Раннє дитинство як базовий етап становлення особистості. Сутність, значення й особливості періоду раннього дитинства; сенситивні періоди розвитку; роль дорослого у становленні дитини. Педагогіка дітей раннього віку на сучасному етапі розвитку суспільства. Цілі, принципи та завдання освіти дітей раннього віку	18	2	2	13	1	УО, ІРС / макс. кількість балів за практичне заняття — 10
Тема 2. Історія становлення і сучасні концепції педагогіки раннього віку. Еволюція поглядів на виховання малюків; ідеї Виготського,	19	-	2	15	2	ДС, РМГ, ІРС /10

Монтессорі, Сухомлинського, сучасні міжнародні підходи (Reggio Emilia, HighScore, тощо). Сучасні наукові підходи до вивчення розвитку дитини раннього віку. Біопсихосоціальний, культурно-історичний, екологічний та компетентнісний підходи; інтеграція педагогічних, психологічних і медичних знань.						
Тема 3. Закономірності фізичного, психічного та емоційно-соціального розвитку дітей раннього віку. Моторний, когнітивний, мовленнєвий розвиток; емоційна регуляція; соціалізація та становлення базової довіри до світу.	19	-	2	15	2	ДС, РМГ, ІРС /10
Тема 4. Поетапно-віковий розвиток і виховання дітей раннього віку. Пренатальний період – основа виховання дитини Виховання та навчання дітей 1-го року життя Виховання та навчання дітей 2-го року життя Виховання та навчання дітей 3-го року життя «Червоні прапорці» розвитку: раннє виявлення ризиків і педагогічна підтримка. Ознаки можливих відхилень у розвитку; методи спостереження й скринінгу; алгоритм реагування; роль педагога у системі раннього втручання.	20	2	4	13	1	УО, ІРС /10/10
Разом за модулем 1	76	4	10	56	6	50
Змістовий модуль 2. Практика розвитку, виховання і підтримки дітей раннього віку						
Тема 5. Педагогічні принципи, методи й технології виховання дітей раннього віку. Ігрова, предметно-практична, сенсорна діяльність; методи стимулювання пізнавальної активності та самостійності дитини.	18	2	2	13	1	РМГ, ІРС /10
Тема 6. Організація освітнього						

процесу з дітьми раннього віку у закладах дошкільної освіти. Зміст освіти дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти. Організація розвиваючого предметного середовища. Структура освітнього середовища; особливості режиму дня; педагогічна взаємодія; роль гри у розвитку дитини до трьох років	18	2	2	13	1	ДС, РМГ, ІРС /10
Тема 7. Інклюзивна освіта дітей раннього віку. Принципи ранньої інклюзії; адаптація освітнього середовища; міждисциплінарна команда підтримки; індивідуальна траєкторія розвитку. Психолого педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах закладу дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання	20	2	4	13	1	ДС, РМГ, ІРС /10/10
Тема 8. Партнерство з родиною як умова гармонійного розвитку дитини раннього віку. Модель взаємодії «педагог – дитина – сім'я»; педагогічна просвіта батьків; підтримка батьківських компетентностей; культура довіри й взаємоповаги.	18	-	2	15	1	ДБ, РМГ, ІРС /10
Разом за модулем 2	74	6	10	54	4	50
ІНДЗ						-
Всього годин/Балів	150	10	20	110	10	100

Примітки: ¹ / Moodle, Zoot – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

² / *Форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.*

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 3.

№	Теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та психолого-педагогічні основи розвитку дитини раннього віку		
1.	<p>Тема 1. Раннє дитинство як базовий етап становлення особистості.</p> <p>Опрацюйте наукові джерела (Виготський, Еріксон, Бронфенбреннер, сучасні українські дослідження) і складіть порівняльну таблицю поглядів учених на значення раннього дитинства для формування особистості.</p> <p>Підготуйте есе (1–1,5 стор.) на тему: «Чому період раннього дитинства визначають як фундаментальний для всього подальшого розвитку людини?»</p> <p>Аргументуйте відповідь, спираючись на сучасні наукові підходи.</p> <p>Підготуйте короткий самоконтрольний тест (10 запитань)</p> <p>Письмово проаналізуйте власне розуміння понять: «раннє дитинство», «сенситивний період», «провідна діяльність», «дорослий як партнер розвитку».</p>	13 год
2.	<p>Тема 2. Історія становлення і сучасні концепції педагогіки раннього віку.</p> <p>Ознайомитися з першоджерелами (праці Л. Виготського, М. Монтесорі, В. Сухомлинського).</p> <p>Ознайомитися з сучасними іноземними науковці та підходи у педагогіці раннього віку:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gunilla Dahlberg та Carlina Rinaldi: постмодерні підходи до освіти дітей, акцент на дитині як співавторі знань та культурних практик. • bell hooks: критична педагогіка, значення любові та турботи у навчанні. • Lilian Katz: проектний підхід, розвиток інтелектуальних нахилів у ранньому віці. • Reggio Emilia Approach: акцент на дитині як активному учаснику навчального процесу, важливість середовища та документації навчання. • Howard Gardner: теорія множинних інтелектів, індивідуалізація навчання. • Jerome Bruner: концепція спірального навчання, роль культури у розвитку. • Jean Piaget: стадії когнітивного розвитку, активне навчання через досвід. • Erik Erikson: теорія психосоціального розвитку, значення емоційних етапів у формуванні особистості. <p>На основі попереднього аналізу розробити порівняльну таблицю за критеріями: <i>мета виховання, роль дорослого, провідна діяльність, освітнє середовище, очікувані результати розвитку дитини.</i></p> <p>Розробити презентацію (5–7 слайдів) на тему: «Порівняння українських і міжнародних концепцій виховання дітей раннього віку».</p>	15 год.
3.	<p>Тема 3. Закономірності фізичного, психічного та емоційно-соціального розвитку дітей раннього віку</p> <p>Опрацювати сучасні джерела з вікової психології та педагогіки раннього дитинства.</p> <p>Підготувати конспект або аналітичну таблицю «Показники та закономірності</p>	15 год

	розвитку дітей від 0 до 3 років». Провести порівняльний аналіз вікових норм розвитку (за даними ВООЗ, українських методик і міжнародних стандартів раннього розвитку). Зробити короткий висновок (0,5–1 стор.) про спільні та відмінні підходи. «Побудувати схему взаємозв'язку між фізичним, психічним і соціально-емоційним розвитком дитини раннього віку».	
4.	Тема 4. Поетапно-віковий розвиток і виховання дітей раннього віку. Опрацювати сучасні джерела з вікової психології, педіатрії та педагогіки раннього дитинства. Підготувати таблицю «Основні показники розвитку дитини (0–3 роки)» з короткими описами вікових досягнень. Скласти порівняльну характеристику розвитку дітей 1-го, 2-го та 3-го року життя за напрямками: <ul style="list-style-type: none"> • фізичний розвиток; • пізнавальний розвиток; • мовленнєвий розвиток; • соціально-емоційний розвиток. Опрацювати Таблицю для оцінки розвитку дітей до 3 років «Червоні прапорці» https://www.unicef.org/ukraine/media/13476/file/Red%20flags.pdf	13 год
5.	Тема 5. Педагогічні принципи, методи й технології виховання дітей раннього віку Підготувати порівняльну таблицю методів і технологій виховання дітей раннього віку (Монтессорі, Reggio Emilia, HighScope, українські програми). Підготуйте твір-есе: «Розвиток дітей раннього віку в процесі ігрової діяльності». Підготуйте тематичну розвідку: «Бізіборд як засіб раннього розвитку дитини». Підготуйте реферат на тему: «Впровадження етно-екологічних ігор в освітню діяльність системи раннього розвитку». Підготуйте тематичну розвідку ««Ранній розвиток» дитини за допомогою «Мнемодоріжок»». Складіть бібліографію дидактичних посібників для всебічного розвитку дітей раннього віку.	13 год
6.	Тема 6. Організація освітнього процесу з дітьми раннього віку у закладах дошкільної освіти. Опрацюйте програми розвитку дітей раннього віку в Україні, «Оберіг» – розвиток дітей від пренатального періоду до 3 років. «Соняшник» – комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей раннього віку. «Я у Світі» (нова редакція, Ч. I) – розвиток дитини від народження до 3 років. Скласти таблицю: <i>віковий період</i> → <i>освітні лінії</i> → <i>методи</i> → <i>очікувані результати</i> . Визначити ключові підпрограми та освітні блоки.	13 год
7.	Тема 7. Інклюзивна освіта дітей раннього віку Опрацювати сучасні джерела з інклюзивної освіти раннього віку та нормативно-правові акти України. Визначити основні принципи та підходи до ранньої інклюзії. Оцінити, які адаптації середовища потрібні для дітей з різними порушеннями розвитку.	13 год

	Скласти чек-лист адаптації середовища для дітей 0–3 років. Скласти план психолого-педагогічного супроводу дитини з порушеннями психофізичного розвитку в інклюзивній групі. Вказати методи роботи, засоби корекції, організаційні моменти та залучення сім'ї.	
8.	Тема 8. Опрацювати сучасні джерела з сімейного виховання та раннього розвитку дітей. Скласти перелік джерел літератури та оформити відповідно вимог ДСТУ 2015. Визначити основні принципи партнерства педагогів з родиною. Зробити порівняльну таблицю форм взаємодії педагогів і батьків: консультації, спільні заняття, групи підтримки. Розробити план співпраці з родиною для дитини 1–3 років, включаючи методи залучення батьків до розвитку і виховання. Опрацювати Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту.	15 год
	Разом	110 год

IV Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «**Розвиток і виховання дітей раннього віку**» здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>) за **100-бальною шкалою**, на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК, засвоєння яких перевіряється під час цих видів контролю. Максимальний бал за кожен з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практичних заняттях, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем тощо.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів освіти з ОК «**Розвиток і виховання дітей раннього віку**» є: систематичність і активність роботи на практичних заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання; виконання ІНДЗ. Під час здійснення контролю за систематичністю та активністю роботи на практичних заняттях враховуються: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність під час їх обговорення; результати виконання завдань і захисту робіт тощо.

Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента –100 балів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання

різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100. У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

Політика щодо дедайннів та перескладання. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Впродовж поточної роботи здобувач освіти має набрати не менше 35 балів (як допуск до складання іспиту). Для отримання допуску здобувач освіти має відпрацювати практичні роботи до дати іспиту під час основної сесії. Оцінки за відпрацьовані роботи викладач виставляє в електронний журнал успішності поруч або замість «н». У випадку, якщо здобувач освіти отримав менше, ніж 35 балів, він не може бути допущеним до екзамену і повинен бути відрхований за академічну неуспішність.

Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу. Повторне складання іспиту з ОК допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан (директор) факультету (інституту).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту»): повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); відрухування з університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Жодні види порушень академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [«Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки»](https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/) (URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, працевлаштування, участь у програмі академічної мобільності, здобуття

освіти за іншою спеціальністю (освітньою програмою), навчання за програмою «Подвійний диплом», тривале відрядження за основним місцем роботи, станом здоров'я, перебування у відпустці в зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, наявність статусу особи з особливими освітніми потребами) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (див. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>).

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою здобуття освіти у ВНУ імені Лесі Українки здійснюється відповідно до Положення (https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/inline-files/2025_polozhennya_pro_dual_nu_osvitu.pdf). Години, форма навчання та особливості організації освітнього процесу визначаються на семестр (поточний навчальний рік) та відображаються в індивідуальних графіках навчання здобувачів освіти та програмі навчання.

В процесі вивчення ОК під час проведення занять можуть використовуватись технології дистанційного навчання через мережу «Інтернет» в умовах карантинних обмежень, воєнного стану; навчання здобувачів освіти під час хвороби; участі у дистанційних олімпіадах, конкурсах; отриманні консультацій тощо (див. Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: [file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20(3).pdf)). Навчання осіб із особливими потребами передбачає залучення додаткових технологій дистанційного навчання під час здійснення всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку здобувачів освіти. Під час організації освітнього процесу в Університеті технології дистанційного навчання можуть використовуватись при проведенні навчальних занять, контрольних заходів, а також при забезпеченні самостійної роботи.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач освіти досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки:

https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82i%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC.%D0%9B.%D0%A3.%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 70 балів.

Здобувачі вищої освіти можуть долучатися до оновлення змісту ОК шляхом подання пропозицій викладачу. Електронна адреса викладача для таких пропозицій: Martynyuk.Tetyana@vnu.edu.ua

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль знань здобувачів освіти з ОК «Розвиток і виховання дітей раннього віку» здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf> за 100-бальною шкалою.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом ОК. У цьому випадку завдання із цих видів поточного контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів. Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом ОК. Мінімальна позитивна кількість балів – 60. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку, як правило, – 100.

Програма заліку затверджується на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Складання та перескладання заліку проводиться згідно розкладу. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Оцінка за складання заліків здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у лінгвістичну та шкалу ECTS.

Орієнтовні питання до заліку

1. Історія розвитку педагогіки раннього віку: взаємозв'язок сімейного та суспільного виховання.
2. Я.-А. Коменський і «Материнська школа»: погляди на навчання та виховання від народження до шести років.
3. Й. Песталоцці: сімейне виховання та розвиток дитини раннього віку («Книга для матерів»).

4. Ф. Фребель: важливість раннього виховання в сім'ї та ігрова діяльність.
5. Гуманістична педагогіка та психологія ХХ століття: К. Роджерс, А. Маслоу – гуманістичний підхід до розвитку дитини.
6. Сучасний етап розвитку педагогіки раннього віку: мультидисциплінарний підхід, інтеграція психології, медицини та педагогіки.
7. Педагогіка раннього віку як наука: об'єкт, предмет, міждисциплінарні зв'язки.
8. Сутність понять «ранній вік» та «раннє дитинство». Періодизація дитячого розвитку.
9. Базовий компонент дошкільної освіти та державний стандарт для дітей раннього віку.
10. Цілі, принципи та завдання освіти дітей раннього віку.
11. Основні програми раннього розвитку: «Малятко», «Оберіг», «Соняшник», «Я у світі» – парціальні та інтегровані підходи.
12. Професійна діяльність вихователя дітей раннього віку: компетенції та роль у розвитку дитини.
13. Загальні закономірності фізичного, психічного та емоційного розвитку.
14. Особливості розвитку дітей у період раннього дитинства.
15. Стихійне та цілеспрямоване виховання.
16. Значення пренатального періоду для формування організму та майбутнього розвитку.
17. Характеристика ембріонального (зародкового) періоду.
18. Порушення внутрішньоутробного розвитку та їхні причини.
19. Пренатальний скринінг і раннє виявлення ризиків.
20. Вплив захворювань матері на внутрішньоутробний розвиток.
21. Постнатальний розвиток: мікроперіоди, новоутворення та критичні етапи.
22. Роль первинного фізичного контакту та взаємодії з дорослим.
23. Розвиток сенсорних систем: тактильні та слухові відчуття.
24. Лінії розвитку у перші місяці життя: рухи, дії з предметами, спілкування.
25. Розвиток активних рухів та самостійної ходьби у другому році життя.
26. Розвиток мовлення та цілеспрямованої поведінки.
27. Ігрова діяльність і її значення для розвитку когнітивних та соціально-емоційних навичок.
28. Криза трьох років: психофізичні та емоційні особливості.
29. Удосконалення сенсорної та моторної сфери дитини.
30. Розвиток самосвідомості, емоційної регуляції та соціальної взаємодії.
31. Предметно-маніпулятивна гра як провідна діяльність.
32. Підготовка дитини до вступу у заклад дошкільної освіти.
33. Наукові та сучасні підходи до виховання дітей раннього віку в різних типах закладів.
34. Сучасні організаційні форми освіти дітей раннього віку.
35. Групи раннього віку в ЗДО та центрах розвитку дитини: організація діяльності.
36. Особливості виховної роботи у дитячих будинках та закладах раннього втручання.
37. Раннє втручання як сімейноцентрована система підтримки дітей із порушеннями розвитку.
38. Дидактико-методичне забезпечення розвитку та виховання дітей раннього віку.
39. Розвивальне середовище груп раннього віку: сучасні підходи та технології.
40. Постмодерні підходи до освіти дітей, акцент на дитині як співавторі знань та культурних практик (Gunilla Dahlberg та Carlina Rinaldi).
41. Критична педагогіка, значення любові та турботи у навчанні (bell hooks).
42. Проектний підхід, розвиток інтелектуальних нахилів у ранньому віці (Lilian Katz).

43. Соціокультурна теорія розвитку, значення соціальної взаємодії у навчанні (Lev Vygotsky).
44. Підготовлене середовище, самостійність та індивідуальний розвиток (Maria Montessori).
45. Акцент на дитині як активному учаснику навчального процесу, важливість середовища та документації навчання (Reggio Emilia Approach).
46. Теорія множинних інтелектів, індивідуалізація навчання (Howard Gardner).
47. Концепція спірального навчання, роль культури у розвитку (Jerome Bruner).
48. Стадії когнітивного розвитку, активне навчання через досвід (Jean Piaget).
49. Теорія психосоціального розвитку, значення емоційних етапів у формуванні особистості (Erik Erikson).
50. Інклюзивна освіта дітей раннього віку: принципи, адаптація середовища, міждисциплінарна підтримка.
51. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями розвитку: індивідуальні траєкторії розвитку.
52. Партнерство з родиною: умови гармонійного розвитку дитини, комунікація та співпраця з батьками.
53. Інформаційно-комунікаційні технології у розвитку дітей раннього віку: сучасні інструменти та методи.
54. Психологічні аспекти розвитку емоційної компетентності у дітей раннього віку.
55. Міжнародні підходи до виховання дітей раннього віку: порівняльний аналіз систем освіти різних країн.
56. Наукові підходи до виховання дітей раннього віку в ЗДО різних типів.
57. Сучасні організаційні форми освіти дітей раннього віку.
58. Раннє втручання як сімейноцентрована система допомоги дітям раннього віку із порушеннями розвитку.
59. Дидактико-методичне забезпечення розвитку й виховання дітей раннього віку.
60. Розвивальне середовище груп раннього віку.

VI. Шкала оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 4

Критерії оцінювання навчальних досягнень	Правильність отриманих відповідей/бали	Повнота та логічність відповіді/бали	Наявність висновків та ілюстративних прикладів/бали	Презентація (тощо) /бали
---	---	---	--	---------------------------------

Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти/загальна кількість балів	Відмінно 9- 10 балів	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	3	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	3	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	3*/ 1**	<i>презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію. Дотримано вимог академічної доброчесності</i>	1* *
	Дуже добре/ 7-8 балів	розкриває основний зміст теоретичних питань та практичних завдань. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією,	3	володіє навчальним матеріалом, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє традиційні підходи до	2	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані висновки	2*/ 1**	<i>презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності. Дотримано вимог</i>	1* *

		дотримується академічної доброчесності		вирішення проблем з елементами новизни тощо				академічної доброчесності	
Добре/ 5-6 балів	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	2	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	2	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	1*/ 1**	<i>презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності</i>	1* *	
Задовільно/ 3-4 бали	частково розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, є неточності. Є неточності під час вживання наукової термінології, дотримується академічної доброчесності	1	частково відтворює навчальний матеріал, виявляє задовільний рівень знань окремих положень. Розуміє матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	1	не завжди, але може навести приклади. Робить формальні висновки	1*/ 0,5**	<i>презентація оформлена в довільній формі, структура презентації включає окремі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності</i>	0,5 **	

Достатньо/ 2 бали	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної доброчесності	1	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Частково розуміє матеріал, під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	0,5	не завжди вдається сформулювати висновки. Як правило, вони носять формальний характер	0,5*/ 0,25**	<i>презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів</i>	0,25*
Незадовільно/ 1-0 бали	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності	0,25	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити	0,25	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати	0,5*/ 0,25**	<i>презентація відсутня або порушено вимоги академічної доброчесності</i>	0,25*

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано

82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перекладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Бабич О. О. Педагогіка: навчальний посібник. Умань: Видавець Сочинський М. М., 2022. 134 с.
2. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна. за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС - ЛТД, 2021. 226 с.
3. Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку: навчально-методичний посібник — ППВ НАПН України, Центр раннього розвитку дитини та дошкільної освіти; 2021.
4. Галецька Ю. Особливості мовленнєвого онтогенезу дошкільників з нормотиповим розвитком і при комбінованих порушеннях розвитку. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2024. №22. С. 61-71
5. Eurochild. Early Childhood Development Europe: Flagship Sub-report 2024. Brussels: Eurochild, 2024. 48 p.
6. Федорова М. А. Дошкільна педагогіка: навчально-методичний посібник. Ч. 1. Загальні основи дошкільної педагогіки / М. А. Федорова. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 80 с.
7. Гавриш Н. В., Рагозіна В. В., Васильєва С. А. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький: ІМЕКС-ЛТД, 2021. 226 с.
8. Курило І. В. Політика підтримки дітей та сімей в Україні: монографія / І. В. Курило. Київ: НаУКМА, 2024. 180 с.
9. Мартинюк Л. І., Мартинюк В. В., Харченко І. М. Сучасні технології співпраці із здобувачами освіти та батьками: навчально-методичний посібник. Умань: Видавець Сочинський М. М., 2023. 210 с.
10. Мартинюк Т. А. Брушневська І. М. Особливості стимулювання пізнавальної діяльності дітей із порушеннями мовлення засобами дидактичних ігор. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 213–218.
11. Мартинюк Т. А., Ємельяненко Є., Гриневич Ю. Порівняльний аналіз методик психотерапевтичної взаємодії з дітьми-аутистами та їх родинами. *Humanitas*. 2024. № 2. С.86-94.
12. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку: <https://docs.google.com/document/d/1I23PYLXoCo8feG12EgnF60Kwa23aC3wE/edit>
13. Міністерство освіти і науки України. Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей раннього віку «Соношник». Київ: МОН України, 2023. 46 с.
14. •Міністерство освіти і науки України. Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями (логопатії). Київ: МОН України, 2023. 58 с.
15. Міністерство освіти і науки України. Програма розвитку дітей раннього віку «Малютко». Київ: МОН України, 2023. 50 с.

16. Міністерство освіти і науки України. Програма розвитку дітей раннього віку «Оберіг». Київ: МОН України, 2023. 52 с.
17. Оцінка психомоторного розвитку дитини раннього віку. 17.01.2021. URL : <https://studfile.net/preview/1785074/>
18. Половіна О. А. Особливості педагогічного супроводу артосвіти дітей раннього віку. Психолого-педагогічний і соціальний супровід дитинства в контексті сучасної парадигми освіти: збірник доповідей Всеукраїнської науково-педагогічної конференції, 2022. С. 120–126.
19. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Педагогіка: навчальний посібник. Кременчук: НОВАБУК, 2024. 208 с.
20. Психологічний портрет особистості дитини: вікові періоди : Аналітичні матеріали підготовлено С. Максименко, Т. Піроженко, Н. Пророк, М. Папуча. Київ : Людмила, 2021.
21. Прохоренко Л. І., Шевченко В. М., Шевченко Ю. В., Орленко І. М., Соколова Г. Б. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів у дітей раннього віку. Київ: МОН України, 2021. 36 с.
22. Sergeyeva V. Developing Life Space as Conditions for Early Childhood Development in Preschools. Sworld-Us Conference Proceedings, 2023. P. 103–107.
23. UNICEF. A Brighter Future: An Investment Case in Early Childhood Development in Ukraine. Kyiv: UNICEF Ukraine, 2024. 132 p.
24. UNICEF. Nurturing Ukraine's Future through Integrated Early Childhood Development. Kyiv: UNICEF Ukraine, 2024. 56 p.
25. UNICEF. Support for Families with Children: Report 2025. Kyiv: UNICEF Ukraine, 2025. 24 p.

Нормативно-правова база:

1. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти): МОН України; Наказ від 12.01.2021 № 33 URL:https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Порядок раннього виявлення у дітей порушень розвитку або ризику їх виникнення і своєчасного направлення сімей з дітьми до надавачів послуги раннього втручання для отримання такої послуги : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1392 Київ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2023-%D0%BF#Text>
3. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: МОН України; Наказ, Положення від 08.06.2018 № 609. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
4. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
6. Національна асамблея людей з інвалідністю. програма «Батьки за раннє втручання в Україні». URL: <https://naiu.org.ua/project-naiu/programa-batky-zarannye-vtruchannya-v-ukrayini/>
7. Інформаційна база раннього втручання. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/early-intervention-info-database>

8. Інститут раннього втручання. URL: <https://ei.kharkov.ua/>
9. EdEra - студія онлайн освіти. URL <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5134>